

UNIVERSITARIS: ENTRE EL PREMI I EL DESÀNIM

José García
Montalvo

Professor
del Departament
d'Economia i Empresa
de la UPF

La recent publicació de l'informe anual sobre educació de l'OCDE ha tornat a posar de manifest la disfuncionalitat del sistema educatiu espanyol. En el grup d'edat entre 25 i 34 anys el sistema espanyol continua produint més universitaris i població que no finalitza els estudis obligatoris que la mitjana de l'OCDE. Per contra, la proporció de la

població amb formació professional és tretze punts inferior a la mitjana. L'informe també assenyala un altre fet important: la reducció de la rendibilitat de l'educació universitària. L'any 1997, els graduats universitaris guanyaven un 49% més que els graduats de secundària, mentre que el 2004 el premi d'obtenir un títol universitari davant de la secundària no obligatòria havia caigut fins al 32%. Segons les dades de l'Enquesta de Salaris de 1995, un universitari guanyava un 97% més que un treballador amb estudis primaris. L'any 2002, un universitari guanyava solament un 67% més.

Les causes d'aquest espectacular descens en la rendibilitat relativa de l'ensenyament universitari són diverses. En primer lloc, l'oferta d'universitaris a Espanya ha augmentat enormement —la proporció d'universitaris en la franja dels 25 als 34 supera en set punts percentuals la mitjana de l'OCDE—, afeblint el tret diferenciador que proporciona la possessió d'un títol universitari. La caiguda dels salaris relatius indica que la demanda de competències específiques dels universitaris per part de les empreses no ha crescut al mateix ritme. De fet aquesta divergència entre oferta i demanda ha generat un elevat grau de sobrequalificació o desajustament entre les competències adquirides pels universitaris i les tasques que requereix la seva ocupació. Nombrosos estudis documenten aquest augment del desajustament i com els treballadors sobrequalificats tenen uns

salaris inferiors respecte dels que ocupen llocs adequats al seu nivell educatiu.

Ser universitari ja no és el que solia ser. El Baròmetre de juny del Centre d'Investigacions Sociològiques mostrava que les professions de paleta i lampista estan millor valorades que les d'advocat, jutge, periodista, escriptor o policia. Una part de l'explicació d'aquesta valoració es troba en la disminució substancial del salari relatiu dels universitaris davant dels nivells educatius inferiors. En principi la reducció en la rendibilitat de l'educació universitària sembla indicar que les empreses no valoren adequadament moltes de les competències adquirides pels estudiants universitaris. Això podria indicar que tenen una visió miòpica dels elements determinants de la productivitat i la innovació. Però també podria indicar que l'ensenyament universitari continua allunyat de les necessitats del sistema productiu, divergència que podia tenir sentit en la universitat elitista dels anys seixanta i setanta, però que no té raó de ser en l'actual universitat democràtica. I menys quan la majoria dels alumnes actuals declaren anar a la universitat per millorar les seves perspectives laborals. En segon lloc resulta paradoxal que els joves millor preparats i que major capacitat tenen per comprendre el funcionament dels sistemes socials i productius tinguin un desig tan fort de ser funcionaris o treballar per compte aliè. L'autoocupació, la creació d'empreses i el desenvolupament propi d'idees innovadores seria una magnífica manera de reduir el desajustament entre les competències universitàries i el desenvolupament professional.

El secretari general d'Educació, Alejandro Tiana, ha declarat que la universitat “no és una fàbrica d'aturats”. Mai ho va ser, almenys en comparació amb d'altres grups educatius. Sí que és una fàbrica de joves sobrequalificats i desanimats davant unes perspectives laborals que no es corresponen a les seves expectatives. És responsabilitat de tots (professors, alumnes i polítics) que aquesta situació canviï en el futur. ☉